

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Quid sit Ecclesiam coronam ex duodecim sideribus contextam capite gestare? Et in capite eius corona duodecim stellarum. Sectio VII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Ezech. 6. 10.

ma caelestis coloris Ezech. 16. vbi illud, quod ad Hierusalem dicitur, de Ecclesia possumus accipere. *Calceate hyacintho*, id est, caelestibus calceamentis. Itaque non putat Ecclesia decorum, & gloriosum sibi esse, quippe cum Regina sit, terrenis, sed caelestibus calceis, id est, rerum caelestium desideriis, & amore calceari: quam ob

Cant. 7. 1.

Sponsa gressus

suis ab sponso

cur commendat.

Cant. 5. 11.

Sponsa in

laudanda for-

ma sponsi in-

cipit a capite

Sponsus a

pedibus spon-

sa inchoat.

causam eius gressus, & calceamenta ab sponso commendat Cant. 7. *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Principis*. Vbi est obseruandum, cum sponfa sponfi formam commendat, a capite in capite descendendo ad pedes vsque: *Caput eius aurum, optimum. Coma eius sicut elata pamarum, nigra quasi coruum. Oculi eius sicut columbae super rivulos aquarum, quae latte sunt lota, & resident iuxta fluentia plenissima. Gena illius sicut areole aromatum confite a pigmentarijs. Labia eius lilia distillantia myrrhā primam. Manus illius tornatiles aureae, plene hyacinthi. Venter eius eburneus, distinctus sapphyris. Crura illius columna marmorea, quae fundatae sunt super bases aureas: vt significaret eximiam eius humilitatem cum singulari amore coniunctam, cum ad nos dignatus est descendere: sponsum autem e contrario in commendanda sponfae pulchritudine a pedibus inchoat ascendendo ad caput vsque: *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Principis! Iunctura femorum tuorum sicut monilia, quae fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens poculis. Venter tuus sicut aceruus vitici vallatus lilijs. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreae. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinae in Hesebon, quae sunt in porta filia multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quae respicit contra Damascum. Caput tuum vt Carmelus: & coma capitis tui sicut pupura Regis vincta canalibus: idque duplicē ob causam. Primum, vt ei progressum in virtutibus, & ascensiones commendaret. Deinde, vt indicaret temporalium rerum dispendentiam, hoc est, gressus eius supra lunam fundamentum esse & quasi basim vniuersae perfectionis, & pulchritudinis. In huius rei typum Moysi visionem illam magnam tubi conspecturo dicitur Exod. 3. *Solus calceamentum de pedibus tuis*, id est, vt Patres interpretari solent, mortuorum, & terrenorum animalium pedes, & calceamenta abiice, quibus terreni affectus, desideriaque exprimuntur: Idemque dictum est Iosue, cum promissionis terram trans Iordanem ingrederetur: *Solus calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, sanctus est*. Iosue 5. Etenim indignum planē est hominē ad promissionis terram ingredientem terrenos affectus induere, rebusque temporalibus delectari. Mirum verō est, quod eodem 5. commemoratur: ea enim verba, quae paulo ante dicta sunt, fuerunt viri cuiusdam, qui Iosue caelitibus apparuit euaginatam tenēs gladium, qui se dixit esse Principem exercitus Domini: quam ob rem probabile est fuisse Archangelū Michaëlem. Itaque is comminatus fuit Iosue mortem stricto gladio, nisi statim calceamenta deponeret. Sic enim Christus Dominus, quem ille Angelus referebat, strictum verbi gladium habuit, cum dixit:**

Despectio
temporalium
perfectionis
basis.

Exod. 3. 5.

Iosue 5. 15.

Terrene cogitationes
deponenda.
Mat. 10. 34.

Non veni pacem mittere in terram, sed gladium: & hoc habitu quasi comminabundus Ecclesiae praecepit, vt calceamenta terrenarum cogitationum deponeret, seseque hyacinthinis, & caelestibus calcearet, quod est lunam habere sub pedibus.

Quid sit Ecclesiam coronam ex duodecim sideribus
contextam capite gestare?

Et in capite eius corona duodecim stellarum.

SECTIO VII.

I. Omnes interpretes stellarum duodecim nomine duodecim Apostolos intelligunt, & in iis omnes viros doctrinae & sanctitatis praecellentes, eo quod numerus duodenarius perfectionem, & vniuersitatem continet. Igitur Apostoli corona duodecim stellarum appellantur, quia iuxta clarissimorum siderum Ecclesiam non solum

solūm illumināt, sed etiā exornāt, & veluti coronāt. Dicendū prius de duodenario Apostolorū numero: deinde explicandū, quo modo Ecclesiā dicatur coronare.

Quod igitur ad numerū pertinet, duoden. Apostol. numerū multā in facis literis figurā adūbrarūt. Primū enim illi fuerūt duodecim Patriarchæ legis nouæ, à quibus progeniti sunt fideles. Secūdd. Exod. 24. ita dicitur. *Scriptis Moyses vniversos numeros in duodecim tribus Israel.* Quo loco per 12. titulos quidā intelligūt 12. altaria: alij 12. lapides, ex quibus constructū fuerit altare ad designandam oblationem 12. tribuū: quæ expositio magis placet Lyrano. Hebraicè habetur, *duodecim statuas*, quæ tamē non fuerunt idola, aut hominum effigies: sed duodecim lapides erecti instar statuarum. Hebraicum enim verbū *Assab* significat erigere, seu stare facere. Voluit autem Dominus astare populo astare etiam huiusmodi statuas, siue lapides ad exprimentam pacti perpetuitatem, quam lapides illi stantes, & ad multum tempus duraturi declarabant. Pro eo, quod nos habemus. *Iuxta duodecim tribus Israel*, habetur in Hebræo: *Iuxta duodecim virgas Israel*: quod eodem recidit. Vocantur enim filij virgæ: quia quemadmodum virgæ à trunco, sic ipsi à parentibus oriuntur. Igitur Apostoli, iuxta vtranq; duodecim titulorum expositionem duodecim siue altaria, siue lapides fuerunt. Altaria quidem, quia in singulis quasi in quibusdam altaribus Christo ab omnibus Gentibus verus cultus, & latría fuit exhibita. Et præterea, quia per martyriū fuerunt Deo tanquam altaria consecrati: lapides autem erecti ad significandam Divini fœderis cum mortalibus perpetuitatem.

Tertiū fuerunt duodecim illi fontes, de quibus agitur Exod. 15. *Venerunt autem filij Israel in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palma: & castrametati sunt, iuxta aquas.* Rectè autem fontes cum palmis iunguntur: quia ex Apostolorū fontibus omnes gentes non solū salutarem doctrinā aquam hauserunt, sed etiā suarum victoriarum palmas aduersus animæ hostes irrigarunt. Quanquam enim Rupert. li. 3. in Exod. cap. 4. per palmas Martyres accipiat, tamen Orig. hom. 7. in Exod. in duodecim fontibus duodecim Apostolos, & in septuaginta palmis septuaginta Discipulos significari existimat. *Nec enim, inquit, solu duodecim Apostoli sedem Christi predicauerunt, sed etiam alij septuaginta missi ad predicandum referuntur, per quos palmas victoria Christi mundus agnosceret.* Simul etiam aduertit non ante in Elim ductum fuisse populum, ubi erant duodecim fontes amœnissimi, quàm ad aquas salvas, & amaras peruenisset, quibus per lignum monstratum à Domino dulcibus effectis postea venit ad fontes. Primò enim ducitur populus ad literam legis, quæ in amaritudine sua permāsit, donec per lignū vitæ dulcis effecta spiritualiter cœpit intelligi. Itaque tunc demū de veteri testamento transitur ad nouum, & venit ad duodecim fontes Apostolicos, & septuaginta Discipulorum palmas.

Quartò fuerunt duodecim illi lapides pretiosi quatuor ordinibus distincti in rationali summi Sacerdotis collocati, qui commemorantur Exod. 39. Similiterque in duobus lapidibus onychinis, quos in humeris Pontifex gestabat, sculpta erant nomina duodecim Patriarcharum. Vtranque figuram de Apostolis interpretatur D. Hieron. in cap. 28. Ezech. *Eos, inquit, verus Pontifex secundum ordinem Melchisedech portat in pectore, portat in humeris, ut in duodecim lapidibus duodecim Apostolorum numerum, & in duobus onychinis vtriusque testamenti sacramenta demonstret.* Cernis, iuxta D. Hieron. Christum portare duodecim Apostolos & in pectore, & in humeris: in pectore quidem per amorem, vnde lapides illi præcipiuntur includi auro Exod. 28. *Sculpe eos nominibus filiorum Israel inclusos auro, atque circumdatis: verè enim Christus Apostolos tanquam gemmas auro suæ charitatis includit: in hume-*

Duodecim
Apostoli.
altaria.

II.
Exod. 15. 27.
Item duodecim
fontes.

Rupert.
Orig.
Septuaginta
Discipuli,
septuag. pal-
mas, ex Orig.

III.
Exod. 39.
Apostoli la-
pides pretiosi
in rationali
Pontificis.
D. Hieron.
Apostolos in
pectore por-
tat Christus.

Exod. 28. 11.

Septuag.

ris autem per auxilium, quo Sanctos omnes veluti humeris sustinet. Advertendū etiā pro eo, quod nos habemus: *sumes duos lapides Onychinos. 70. trāstulisse: duos lapides smaragdos, quę gēma inter virides principatū tenet. Est autē viridis color symbolū spei: quare docemur in Apostolis magnā spē salutis collocare. Accedit, quod smaragdus castitatē amat, & Veneri aduerfatur, vt aliās diximus. Vnde 12. Apostolorū, & omnia præcellentium Sanctōrum nomina in duobus smaragdis sculpta esse nihil est aliud: quā eximiā sanctitatem sine gemina castitate animæ videlicet, & corporis reperiri nō posse: imō in eā quā in gēma pretiosissima sculpi, & cæleri.*

V.

Leuit. 24.

Leuit. 24. adumbrarunt. Pro cuius figurā maiori intelligentia advertendum est præcepisse Dominum eo capite, vt super mensam propositionis ponerentur singulis sabbatis duodecim panes calidi, & recentes sublatis veteribus, & cedentibus in vsum Sacerdotum: quam ob causam ipsi panes dicebantur *propositionis*, quia coram Domino proponebantur: mensa verò *Mensa panum propositionis*: ponebantur autem duodecim panes iuxta numerum tribuum. Præterea eiusmodi panes quoad figuram erant rotundi, vt existimat Lyr. neque in furno, aut clibano coquebatur: sed in vasis aureis, quæ panem interclusum faciebant ex vtraque parte, hoc est, tam superiori, quā inferiori omnino similem ad eum modum, inquit Lyr.

Figura panū
propositionis.
Lyran.

R. Salom.

quod sunt nostræ hostiæ. R. Salom. arbitratur fuisse quadratos, seu altera parte longiores, eo quod in Hebræo appellentur panes facierum. Verū id nō cogit: adhuc enim manent panes facierū iuxta Lyr. sententiam. Porro hi panes ponebantur in mensa seni in vna parte, & seni in altera, vt est perspicuum ex Leu. 24. De modo tamen positionis non vna est Doctorum sententia. Quidam enim existimant fuisse duos ordines, ita vt vnus supra alium poneretur, quam sententiam secutus est Lyr. super c. 24. Leuit. Alij volunt sex fuisse veluti in vno cumulo, totidēque in altero, quod magis placuit Abul. q. 28. in 25. Exod. Rectius tamen sensisse videtur Lyr. quoniam id magis videntur sonare verba Leu. quæ sic habent: *Senos alius fecit super mensam statues. Quare videntur fuisse duo ordines, ita vt vnus panis super aliū poneretur: quod bene fieri poterat, cum panes essent magnæ quantitatis: singulorumque continebant duas decimas ephi, vt habetur Leu. 24. id est, duas decimas partes ephi, quemadmodum interpretatur Lyr. Capiebat autem ephi tria sata, vt auctor est Ioseph. lib. 9. Antiq. c. 2. Satum verò capiebat sesquimodum Italicum, vt nonnulli existimant: qua de re legendus est Georg. Agricola lib. 1. de externis mensuris. Verū quanta esset mensura ephi, magis liquet ex Ruth 2. vbi sic habet vulgata translatio: *Inuenit hordei quasi ephi mensuram*, id est, tres modios. Postremò super panes ponebatur thus lucidissimum, vt refertur Leu. 24. quoniam, vt ait Lyr. in summitate cuiuslibet ordinis erat vas aureum plenum thure, seu phiala aurea, vt scribit Ioseph. lib. 3. Antiq. cap. 7.*

Leu. 24.

Quo pacto
ponerentur
in mensa.
Lyran.

Abulenfi.
Leu. 2. 6.

Quam quan-
tatem con-
tinerent sin-
guli.

Leuit. 24.
Ephi mensu-
ra quanta.

Iosephus.
Geogr. Agr.
Ruth 2. 17.

Leu. 24.
Lyran.
Iosephus.

VI.

Orig.
Panēs propo-
sitionis Apo-
stolos adum-
brarunt.

Deus quam
pronus ad
benefaciendū

Ex his iam intelliges, quanto iure in illis duodecim panibus adumbrati fuerint duodecim Apostoli. Primum enim, vt obseruauit Orig. hom. 13. in Leu. in duodecim illis panibus fiebat duodecim tribuum Israël apud Dominū cōmemoratio, vt memoria duodecim tribuum apud eum super ædificia persisteret, quod veluti exoratio quardā, & supplicatio pro singulis fieret. Ex quo illud apparet, quā sit natura propensus ad beneficentiam Deus: siquidem duodecim tribuum memoriā apud se volebat perpetuò conseruari, vt eorū perpetuò recordaretur: nec nisi panes in mensa cōtinuò appositos, vt vel sic ad necessaria eis subministranda magis inuitari posset. Igitur iuxta cōmemoratā Orig. obseruationem voluit Christus 12. Apostolorum panes in Ecclesiā mensa ante suum conspectum perpetuò esse propósitos, vt eorum veluti oblatione fidelium, quos illi doctrina sua ex plō que

instituerunt, continuo recordaretur. Deinde iidem duodecim panes vasibus aureis
vtrinque compressi, & efformati sunt, iuxta ea, quæ ex Lyr. sententia diximus: quo-
niam Apostoli laboribus quasi quibusdam aureis instrumentis hinc inde cōpres-
si panes propositionis eualerunt. Vnde & panes facierum dici possunt propter ge-
minam charitatem Dei videlicet, & proximi: ex qua veluti ex facie eos tanquam
Christi discipulos reliqui omnes agnouerunt iuxta illud Ioan. 13. *In hoc cognoscet
omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis adinuicem.* Denique super illos
phialæ thure lucidissimo plenæ ponebantur: quia ex huiusmodi panibus suavis-
sima orationum thura ad Ecclesiam adiuuandam afflabantur, iuxta illud Psalm.

*Apostoli pa-
nes propo-
sitionis, ut
eualerunt.
Ioan. 13. 35.*

Psalm. 104. 2.

140. *Ascendat oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.*

Sexto. Fuerunt duodecim illi exploratores, quos ad explorandam terram pro-
missionis Moyses misit singulos de singulis tribubus, quemadmodum ei præceperat
Dominus Num. 13. *Mitte viros, qui considerent terram Chananaam, singulos de singulis tribu-
bus ex Principibus. Qui pergentes usque ad Torrentem botri absciderunt palmitem cum vna sua,
quem portauerunt in veste duo viri. De malis quoque granatis, & de ficu loci illius tulerunt
post quadraginta dies.* Huius hystoriae allegoriam expendit Rupertus lib. 1. in Num.
ca. 37. Terra explorata resurrectio Christi est: hanc terram exploratum admitti sunt
Apostoli, & quicunque scripturas sacras habemus in manibus. Quid torrens bo-
tri nisi passio Domini, de quo sponsa canit Cant. 1. *Botrus Cypri dilectus meus mihi.* Ex-
plorando itaque venimus usque ad Torrentem botri: quoniam in lectione Prophe-
tarum intelleximus oportuisse pati Christum, & resurgere a mortuis. Abscisus est
botrus de palmite iuxta illud Esai. 53. *Abscisus est de terra viventium.* Abscisum pal-
mitem portat in veste duo viri, id est, passum, & mortuum Christum adorant in cruce
duo populi. Porro palmitem abscisum portatibus in veste duobus viris necessariò
qui præcedit, quod portat, non videt: qui autem subsequitur, se per præ oculis habet.
Ita planè anterior populus, qui Dominicae passionis tempora præcessit, dulcissimum
botrum, id est, Christum, quem fide portabat, non vidit: nos autem, qui subsequimur,
videmus. Vnde & nobis dicitur Luc 10. *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis.* Sed de
malis granatis terræ illius tulimus: quia Prophetarum mortes, & persecutiones
passuri Christi testimonia fuisse intelleximus. Possunt etiã intelligi Martyres, qui
post Christum sequuti sunt. Hoc autem explorauimus quadraginta diebus: qui enim
ad explorandam carnis resurrectionem nos admittit, præbuit se ipsum viuum in multis
argumentis per dies quadraginta apprensus discipulis, & loquens de regno Dei. Actorum 1.

VII.

*Apostoli 12.
exploratores.
Num. 13. 5.*

Rupert.

Cant. 1. 14.

*Botrus Cy-
pri Christus.*

Esai. 53. 8.

*Racemum ter-
rae promissi-
onis portantes
duo populi.*

Luc 10. 23.

Act. 1. 3.

VIII.

Apostoli

*duodecim la-
pides à Ior-
dane sublati.*

Iosue. 4. 4. 5.

Septimo. Fuerunt duodecim illi lapides, quos de Iordanis alueo tolli, & poni in
Galgalis, & alij duodecim, quos in ipso Iordanis alueo collocari præcepit Iosue c.
4. eius li. *Vocauit Iosue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israël, singulos de singulis tri-
butibus, & ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri ad Iordanis medium, & portate inde
singulos singulos lapides in humeris vestris, ut sit signum inter vos: & quando interrogauerint
vos filij vestri credentes: Quid sibi volunt isti lapides? respondebitis eis: Defecerunt aquæ
Iordanis ante arcam fœderis Domini, cum transiret eum: idcirco positi sunt lapides isti in mo-
numentum filiorum Israël usque in æternum.* Et paulò post: *Alios quoque duodecim lapides
posuit Iosue in medio Iordanis alueo, ubi steterunt sacerdotes, qui portabant arcam fœderis
Domini: & sunt ibi usque in præsentem diem.* Docet autem Abul. q. 11. in c. 4. Iosue hos
duodecim lapides posuisse in Iordane fuisse ingentes, & multo maiores prioribus,
tum ne cum aquis Iordanis simul deuoluerentur: tum ut super ipsas aquas eminent,
possentque esse tanti miraculi monumentum. Cõmemoratq; opinionem, quam
ipse appellat cõmunem Doctorum, de his duodecim lapidibus loquutum fuisse
Ioannem Baptistam, cum apud Iordanis aquas prædicans dixit Math. 3. *Torrens est*

Abul.

Math. 3. 7.

Cyrril. Alex. Deinde de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Arcam testamenti humanitatem Christi adumbrasse docet Cyrril. Alex. li. 4. in Ioan. c. 28. Hæc igitur arca fæderis Iordanis aquas, id est, passionis torrentem pertransiit, non fustetata sacerdotum humeris: sed ipsius Diuinitatis potentia: in cuius miraculi monumentum 12. lapides, id est, 12. Apostolos in ipso Iordanis aluico, id est, martyrij, & passionis fundo erexit, ut suo ipsorum sanguine victoriam Christi testarentur: qui lapides, ut aiebat Abul. ingentes admodum fuerunt, ne eos Iordanis aquæ secum deuoluerent: quoniam Apostolos nulla passionum, tormentorumque flumina de suæ confessionis statu dimouere potuerunt. Quod verò 12. alij lapides ex Iordanis aluico in ipsa terra promissionis repositi sunt, illud significat eisdem Apostolos ex Iordanis aluico, id est, ex medio passionis emerissos in terram promissionis caelestem euassisse. Quod autem Apostoli lapides fuerint, manifestè docet locus ille Pauli Ephes. 2. *Item non estis hospites, & aduena: sed estis cines sanctorum, & domestici Dei, super adificati supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu:* quibus uerbis Apostoli fundamentales Ecclesiæ lapides appellantur.

Ephes. 2. 19. Apostoli fundamentales Ecclesiæ lapides.

3. Reg. 7. 27. Duodecim nam boues auri, Eucherius.

Deut. 25. 4.

VI. 3. Reg. 10. 18. Item duodecim leones, qui Ecclesiæ inuentur.

Eucherius.

Matth. 18. 28. VI. 1. Appellati duodecim signis Zodiaci copulantur. Georg. Ven.

O ceterum fuerunt duodecim illi boues auri, supra quos Rex Salomon præcepit mare æneum collocari 3. Reg. 7. *Fecit quoque mare fuisse: & stabat super duodecim boues: in quibus tres respiciebant ad Aquilonem, & tres ad Occidentem, & tres ad Meridiam, & tres ad Orientem, & mare super eos de super erat: quorum posteriora uniuersa intrinsecus latitabant.* Quo loco per duodecim boues duodecim Apostolos intelligit Eucher. lib. suo. 3. in lib. Reg. c. 21. Per boues, inquit, Apostolos, & Euangelistas, imò omnes uerbi ministros debemus accipere. De illis enim Apostolus 1. Cor. 9. intellexit illud Deut. 25. *Non alligabis os bouis trituranti.* Hi boues mare sibi superimpositum portant, cum Apostoli, eorumque successores in unum sibi Euangelizandi officium prompta satagunt deuotione implere, termini ad quatuor orbis partes, cum in quatuor orbis partibus fidem Trinitatis annunciant. Intrinsecus autem latitantes uniuersa bouum posteriora: quia qua mercede sancti prædicatores in perpetuum donentur, in interni iudicij examine iam dispositum est: sed nobis, qui adhuc fortissimus est occultus. Eandem expositionem tradit D. Greg. 2. p. cura pastor. c. 5. Nondum sunt duodecim illi leuiculi thronum Salomonis hinc inde ambientes, de quibus agitur. 3. Reg. 10. *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem: & uersit eum anno fulua mris, qui habebat sex gradus: & summus throni rotunda erat in parte posteriori: & dua manus hinc atque inde tenentes sedile: & duo leones stabant iuxta a manu singulas. Et duodecim leuiculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in uniuersis regnâ.* Thronus iste eburneus, uersit usque auro Ecclesia est cædor e virtutibus, auri que pallore fulgens: 12. leones 12. Apostoli sunt, qui Ecclesiâ unde quæque tanquam leones quidam fortissimi, & formidabiles ambiunt, ac tuentur. Et quidem Eucher 3. li. Reg. 33. in leonibus nobiscum sentit: sed dissentit in throno, quem ad iudiciariam potestatem, extremumque iudicium refert. Itaque in throno, thronus eburneus iudiciariam Christi potestatem auro Diuinitatis fulgentem significat. Sex throni gradus omnem creaturam uisibilem, & inuisibilem, quæ sex diebus est condita, & Christo Domino subiecta, demonstrat. Duodecim leuiculi per throni gradus distributi duodecim Apostoli sunt, qui simul cum Christo iudicabunt iuxta illud Matth. 19. *Sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israël.* Postremo Sût duodecim stellæ, siue sidera clarissima, quemadmodum hoc loco docet Ioan. Ecclesiæ cælum mirum in modum illustrantia. Unde Venet. in sua Harmonia mundi cant. 2. ton. 7. à c. 8. vsque ad 12. eleganter comparat duodecim Apostolos duodecim signis Zodiaci: docetque idcirco singulos in illis partibus prædicasse, que eiusmodi

eiusmodi signis supposita sunt. Aut enim constituitur ab Astronomis in caelo quatuor trigonos, siue triangulos, quorum minor est trigonus Orientalis subiectus Geminis, Librae, & Aquario: atque hunc trigonum pertinere ad Simonem, Bartholomaeum, & Matthaeum. Simoni enim obtigit Aegyptus, quae est assignata Geminis: Bartholomaeo Bactriana regio, Lycaonia, & Armenia Librae subiecta: Matthaeo Aethiopia, quae subiecta est Aquario. In secundo trigono Meridionali, qui assignatur Tauro, Virgini, & Capricorno, praedicarunt: Andreas, Iudas, Thadaeus, & Thomas. Etenim Andreas praedicavit in Achaia, & Graecia, quae supponuntur Virgini: deinde transiit ad Thracas, & Byzantios, quibus Saturnus, & Capricornus dominantur. Thadaeus in Perside, & Mesopotamia, partibusque superioribus Ponti: at Persis Tauro subiectur. Thomae obtigit India superior, Brachmanes quoque, & Hyrcani Capricorno subiecti. In tertio trigono Occidentali, cuius imagines sunt Pisces, Cancer, & Scorpius, praedicarunt Iacobus minor, Ioanes, & Philippus. Etenim Philippo obtigit Syria Scorpioni attributa. Ioannes post Palaestinam in Asia minorem commigravit, peragravitque Ioniam, & in praecipua eius urbe Epheso, tanquam in sui Patriarchatus metropoli morabatur. Itaque totam minorem Asiam lusitavit, in qua dominatur Cancer. Iacobus minor fuit Episcopus Hierosolymitanus, quo conuenerunt illi, qui erant ex Cilicia, & Pamphilia, ut refertur Act. 1. quae regiones a Piscibus aspicuntur. In quarto denique trigono Aquilonari, cuius imagines sunt Aries, Leo, & Sagittarius, concionati fuerunt Matthias, Petrus, & Iacobus maior. Nam Matthaei obtigit Iudaea, & caetera Syria, quibus dominatur Aries. Petrus concionatus est in Italia, praecipue verò Romae, quae a Leone regitur. Iacobus maior in Hispania, Celtica & Arabia felici, quae Sagittario subiacentur. Ex quibus manifestum efficitur, quanto iure duodecim Apostoli cum duodecim signis Zodiaci conferantur: siquidem ipsi quoque fuerunt in Ecclesiae caelo duodecim signa in quatuor trigonos per Euangelij praedicationem distributa.

Quibus Zodiaci signis supposita sunt res, in quibus Apostoli praedicatione.

Act. 1.

VIII. Apostoli corona Christi & Ecclesiae.

Christus coronatur a Sanctis. Zach. 6. 11. Rupert. Zach. 9. 16.

D. Hieron.

Ex dictis perspicuum relinquitur, cur 12. Apostoli 12. Stellarum, aliisque duodecimarij numeri figuris adhibeantur. Cur verò corona Ecclesiae dicantur: illa ratio est: quoniam Ecclesiam illustrissimis vitae exemplis, doctrinae praesidijs, & miraculorum fulgoribus illustrant. Aduerte autem caput Ecclesiae Christum esse: quare habere Ecclesiam in capite coronam 12. Apostolorum nihil est aliud, quam Apostolos in Christo esse veluti pretiosissimam, & pulcherrimam coronam: quia videlicet ipsi eum Regem toto orbe constituerunt, cum per eorum praedicationem imperium orbis obtinuit, & Rex ab omnibus Gentibus fuit consalutatus, quod illustrissimum est Apostolorum encomium. Quod autem Apostoli, & omnes in vnuersum Apostolici Heroës in Christo ut in Ecclesiae capite tanquam corona fulgeant, duo scripturae sacrae testimonia demonstrant. Vnum est Zach. 6. *Sumes argentum, & aurum, & facies coronas, & pones in capite Iesu filij Iosedech sacerdotis magni.* In quo locum Rup. per eiusmodi coronas super caput Iosedech Sacerdotis magni Christum Dominum representantis praecellentis quosque sanctos intelligit, à quibus Christus coronatur. Alterum est Zach. 9. *Lapides sancti eleuabuntur super terram eius:* qui locus potest transferri ex Hebraeo: *Lapides diadematis eleuabuntur super terram:* & est termo de Apostolis, ut interpretatur D. Hier. in cap. 28. Ezech. ubi eam lectionem sequitur: *Lapides sancti eleuabuntur super terram instar rotarum, paululum tangentes humum, & volubilitate sua ad caelestia festinantes.* Est igitur sensus lapides diadematis, hoc est, qui diadema Christi conficiunt, eleuandos esse super terram, id est, in magno pretio habendos in Ecclesia: tunc autem eleuantur lapides in Ecclesiae aedificio, cum superponuntur Christo, qui est lapidis fundamentalis. Quae interpretatio est D. Hier.

Ephes. 2. 21.
Prelati corona
Christi.

in cōmentarijs super epist. Ad Ephes. in illa verba c. 2. *in quo omnis edificatio cōstruit & crescit in tēplū sanctū in Domino.* Nō est prætermittēda obseruatio Pann. in hunc locū aientis Prelatos hoc etiā duodenario stellarū numero posse cōprehendi, atq; ad eō admoneri summæ sanctitatis: siquidem Christi corona describuntur: vt videlicet, quæ modū corona capiti ornamento est, sic etiā ipsi debeāt caput Ecclesiæ, id est, Christū suis moribus exornare, non querētes quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi.

Cur Ecclesia in vtero habens, parturiēnsque cum dolore describatur?

Et in vtero habens clamabat parturiens, & cruciabat̄ vt pariat.

SECTIO VIII.

I. **M**ulier illa, quæ Ioanni apparuit, & quam Ecclesiam interpretati sumus, visa est habere in vtero filium, parturiēnsque clamare, maximūque ob difficilem partum cruciari doloribus: quam ob causam initio huius cōmentarij diximus non posse hac muliere ad literam significari beatam Virginem, quippe cui nullo modo cōueniant eiusmodi in parturiendo dolores. Significatur igitur maximā fore extremis illis mundi temporibus sub Antichristo Ecclesiæ persecutionem: quo nimirum tempore propter fallacia, & mēdacia Antichristi, se & arorūque eius signa, & prodigia paucissimos Ecclesia per fidem in nouo pariet: imō ipsos etiam fideles lumina cum difficultate in fide retinebit, & in cælum dabit. Tanta enim erit illorum temporum confusio, vt nisi breuiter fuissent dies illi, non fieret

Mat. 24. 22.

salua omnis caro, quemadmodum Christus prædixit Matth. 24. Meritū igitur summis doloribus parturiens visa est: sicut enim mulier, cum parit affligitur, clamātque Deum orans, vt eā tanto euadat periculo: ita Ecclesia eo tempore maximē torquetur, dum fidelium prolem edere in cælum cōnabitur.

II.

Ecclesia mater
fidelium.
Psal. 112. 9.
Esa. 54. 1.
D. August.
Cant. 1. 6.

Verū, vt hæc melius intelligantur, aduertendum est Ecclesiam matrem nostrā esse, iuxta illud, Ps. 112. *Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum latantem: & Esaia 54. Quoniam multi filij deserta magis quam eius, quæ habet virū. Quem locū expendens D. Aug. in Psal. 112. Multi, inquit, filij eius, quæ per gratiā in senectute concepit, quam eius, quæ ab inuente atate legū vinculo maritata est. Eodem pertinet illud Cantic. 1. *Filij matris mee pugnaverunt contra me: quo loco disertè significatur Ecclesiam matrem esse fidelium, estque sermo de Hæreticis, qui cum filij Ecclesiæ fuerint, fratres suos Catholicos persequuntur. Quod autē hæc mater nostra cum dolore pariat filios suos, potissimū verō paritura sit extremis mundi temporibus, in dō intelliges, quod ceruæ cōparatur, Proverb. 5. *Ceruæ charissima, seu vt aliā legitur, gratissima, & gratissimus hinnulus: vbera eius inebriat te in omni tempore, in amore eius delectare iugiter: vbi quamuis commendetur viro fidelitas in coniugio, & vt vxore sua sit contentus: vnde statim subiungitur: *Quare seduceris fili mi ab aliena, & foveris in sinu alterius? tamen Beda locum accepit de Ecclesia, quæ cerua appellatur: quoniam sicut cerua auctore Plin lib. 8. c. 32. cum serpentibus bellum gerit, vestigatque capernas, & narium spiritu extrahit renitentes: ita Ecclesia Hæreticos persequitur, & de cavernis renitentes extrahit, & extinguit odore fidei: sic enim Paul. fidem appellauit, 2. Cor. 2. Deo autē gratias, qui odorem nostræ suæ manifestat per nos in omni loco, vt interpretatur D. Chryl. *Gratissimus hinnulus, inquit, Beda, Populus est fidelium: & huius cerua vberibus inebriamur, cū virtusque restamētū paginū contra Hæreticorū fraudes instruimur. Scitū autem est illud de difficili ceruarum partu, quod commemoratur Iob 39. *Nunquid parturientes ceruæ obseruasti: dinumerasti menses conceptus earū: incuruantur ad partū, & parturiant, & rugitus emittunt. Quod exponens Regius Prophetā dixit, Psal. 28. *Vox Domini*******

Prou. 5. 19.

20.

Cum dolore

pariat filios

Antichristi

tempore.

Beda.

Plinius.

2. Cor. 2. 14.

D. Chryl.

Beda.

Ceruarum

partus diffi-

cilis.

Iob. 39. 4.

Psal. 28. 9.

Hebræica

lectio.

*gratissimus hinnulus: vbera eius inebriat te in omni tempore, in amore eius delectare iugiter: vbi quamuis commendetur viro fidelitas in coniugio, & vt vxore sua sit contentus: vnde statim subiungitur: *Quare seduceris fili mi ab aliena, & foveris in sinu alterius? tamen Beda locum accepit de Ecclesia, quæ cerua appellatur: quoniam sicut cerua auctore Plin lib. 8. c. 32. cum serpentibus bellum gerit, vestigatque capernas, & narium spiritu extrahit renitentes: ita Ecclesia Hæreticos persequitur, & de cavernis renitentes extrahit, & extinguit odore fidei: sic enim Paul. fidem appellauit, 2. Cor. 2. Deo autē gratias, qui odorem nostræ suæ manifestat per nos in omni loco, vt interpretatur D. Chryl. *Gratissimus hinnulus, inquit, Beda, Populus est fidelium: & huius cerua vberibus inebriamur, cū virtusque restamētū paginū contra Hæreticorū fraudes instruimur. Scitū autem est illud de difficili ceruarum partu, quod commemoratur Iob 39. *Nunquid parturientes ceruæ obseruasti: dinumerasti menses conceptus earū: incuruantur ad partū, & parturiant, & rugitus emittunt. Quod exponens Regius Prophetā dixit, Psal. 28. *Vox*****

Domini